

Rankraštį, pagal kurį buvo parašytas šis veikalas, akademijai patikėjo Melitelės šventyklos vaidilutė. Raganiaus žodžiai ir jų seka niekaip nepakeisti. Buvo pakeistas tik teksto išdėstymas puslapiuose, kad būtų lengviau skaityti. Išlaikyti visi Eikaco sukurti eskizai, etiudai ir reprodukcijos.

Oksenfurto akademija

PRATARMÈ

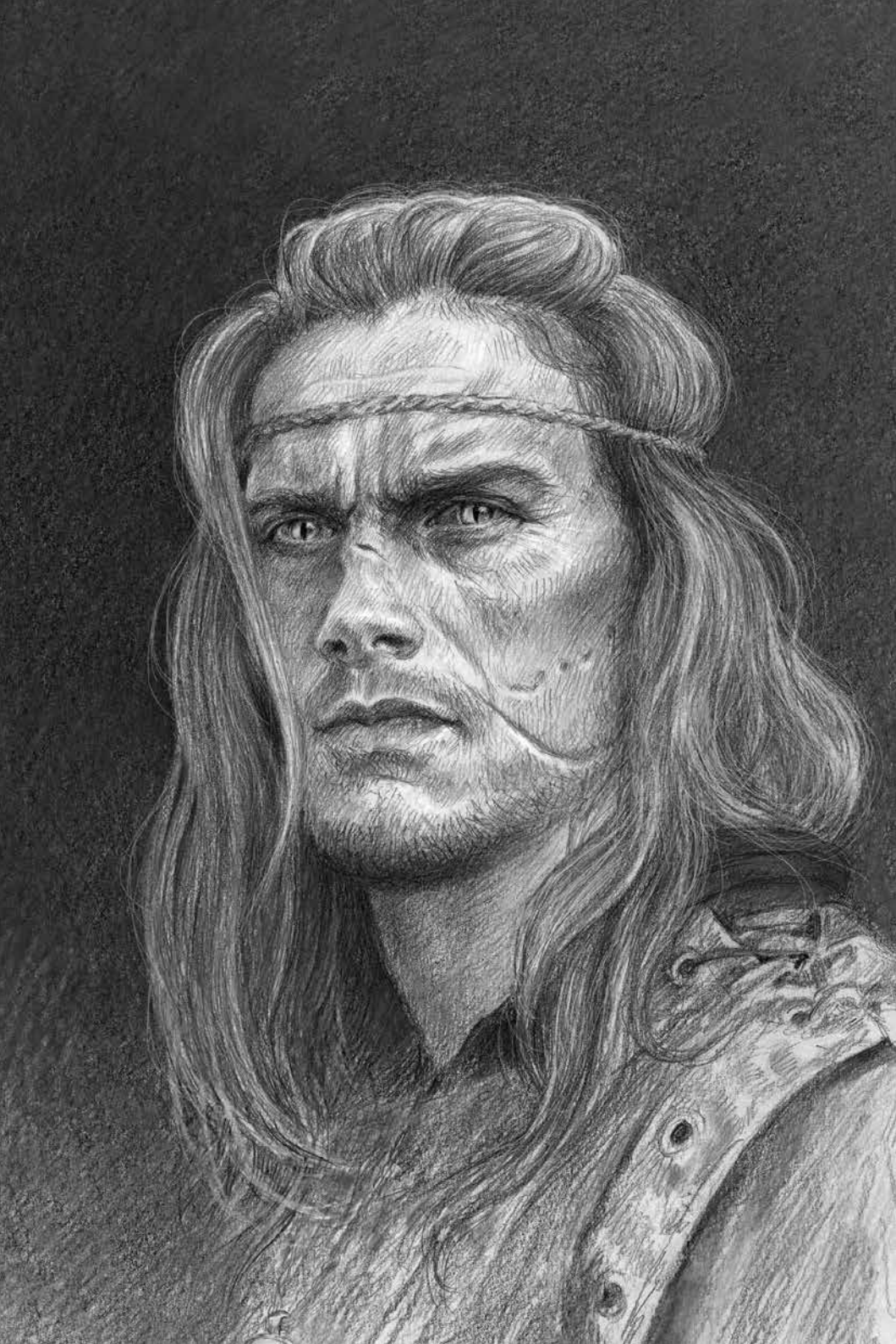

„Nes ateis metas, kai minėtieji raganiai sumokės už savo velniavas. Dori ir tyraširdžiai žmonės nebeleis, kad žemę terštų tie bjaurybės, kuriuos vien išvydęs užsitrauki prakeiksmą. Vienintelis atsakas į grėsmę, kurią kelia žmonių giminei gėdą darantis užsiėmimas, – šakės beigi deglai. Į jų irštvą Kar Morene...”

Ir vėl nepataikiau į rašalinę. Plunksna nuslydo stiklinio buteliuko šonu. Vienu mauku išgėriau likusią žolelių arbatą, tikėdamasis, kad skausmą malšinantis gėrimas nuramins drebulį. Šis patobulintas Rudagalvės Kryklės variantas, sukurtas prieš penkiolika metų, visada darė stebuklus. Bet šiandien arbata vargiai malšina paskutinio mūšio padarinius. Retai kada nutinka, kad baziliskas mane kliudytų. Iki šiol visada išsisukdavau, gavęs tik kokią nerimtą idrėskimą. Šikart pasisekė mažiau. Dar niekad nebuvo tekę matyti taip mutavusio šios padermės atstovo. Kai tik ranka ima drebti, prieš akis vėl iškyla jo snukis – vos už kelių centimetrų man nuo veido. O į nosį vėl trenkia puvesių tvaikas. Vis dėlto, nors ir sužeistas, suvedžiau su juo sąskaitas ir atsiėmiau seniūno žadėtą atlygį.

O tada susmukau ant žemės.

Mane nugabeno į šventyklą Elanderyje, Temerijoje. Vienos iš gyduolių teigimu, sveiksiu ilgai. Nors mano kūnas atsigau-na greičiau nei paprastų žmonių, tas prakeiktas roplys manęs vos nepribaigė. Nagais perrėžė dešinę ranką, į nugarą suvarė uodegos dyglius. Pjūviai – platumo sulig nykščiu. Apie gy-lį jau nė nekalbu. Bet labiausiai nukentėjo saugyslės. Dar kelios minutės – ir būčiau nebevaldęs rankos. Tokia baigtis raganiui gyvenimo tikrai nepalengvintų. Tai tolygu mirties nuosprendžiui.

Jau kelios dienos, kai žaizdos ėmė trauktis, nors tvarsčiai vis dar išmarginti raudonomis dėmėmis. Užtat pašalinti pabaisos sušvirkšto neurotoksino likučius – visai kitas reikalas. Čia gali padėti tik laikas ir poilsis. Laimė, šventyklos vaidilutės davė tiek popieriaus, kiek man reikėjo. „Šlovė Didžiajai Melitelei! Lai jos palaiminimas ir malonė saugo jūsų kūrinį!“ – be perstojo kar-tojo ir ragino nepervargti. Tegu sau šneka į sveikatą. Gydykit mane, bet nē nebandykit atversti į savo tikėjimą. Relieja man nē motais. Bent jau neturėjau joms aiškinti, ką sumanęs. Dievo-tumas atgraso nuo smalsumo.

Žodžiai liejasi lengviau. Plunksną laikau tvirčiau, kartus Kryklės skonis užsimiršo. Dingtelėjo, kad dar neprisistačiau. Aš vardu Ekaicas. Esu raganius iš Vilko Mokyklos – tai viena iš mūsų profesijos atšakų, geriausiai atlaikiusi laiko negandas. Jau daug metų prabėgo nuo mano išmėginimo Žolėmis. Skersai išil-gai klajoju po Žemyną ir darau tai, ko buvau išmokytas, – už pinigų žudau pabaisas. Mat tokia ir yra – jei kas nežinote – raganiaus misija.

Vėl skaitau įžangoje cituojamus žodžius, kuriuos nurašiau iš neseniai pasirodžiusio anoniminio autoriaus pamfleto „Monstras, arba Atvaizdas raganiaus“, – jame juodinami mano bendražy-giai ir aš. Tiek daug nesąmonių jo primargintuose puslapiuose! Tiek daug ant mūsų liejamos neapykantos! Būtų kone juokinga, jei tik paprasti žmonės visko nepriimtų už gryną pinigą. Ki-toniškumas gimdo išankstines nuostatas. Laikai keičiasi, į mus žvelgiama vis kreiviau. Kai pirmąsyk perskaičiau tą tekstą, pri-siminiau Nikodemo de Boto žodžius iš jo veikalo „Apmąstymai apie gyvenimą, laimę ir gerovę“: „Nepakantumas ir prietarai per amžius buvo tamsuomenės kvailių savybė ir, kaip spėju, nie-kados nebus išrauti iš pašaknių, mat yra amžini kaip pati kvai-lybė. Ten, kur nūn kalnai stūkso, kada nors tyvuliuos jūros, ten,

kur nūn jūros vilnija, kada nors drieksis dykumos. O kvailybė taip ir liks kvailybė."

Visa tai tik stiprina mano troškimą parašyti knygą, kurią mintyse brandinu jau daugelį metų. Žodžiais kausiuos už žinias. Anksčiau vis neištaikydavau laiko. Galiausiai jo rasti mane privertė pats likimas – atstatęs nagus, tūžmingai klykaudamas. Jei nebūčiau taip smarkiai sužeistas, būčiau grįžęs į Kaer Morheną. Ruduo jau į pabaigą, o aš nežinau puikesnės vietos savo sumanymui įgyvendinti, – tam prireiks visos žiemos. Vėjas, švilpiantis slėnyje virš baltų Gvenlecho upės akmenų, man visuomet teikė iškėpimo, – jo pasigesiu.

Šie užrašai – jaunajam raganiui skirta žinių santrauka. Jinai jį lydės kremtant mokslus, duos peno apmąstymams, padės pamiršti aplinkinių smerkimą ir prisiminti, koks svarbus jo vaidmuo. Siūlau pasigilinti į tokias temas kaip Žemynas, jo nesenu laikų istorija, gyventojai ir geografija. Taip pat itraukiau tris būtinus skyrius. „Physiologus“ apie mūsų kraštų padarus – ilgus metus trukusio stebėjimo, analizavimo ir duomenų kaupimo vaisius. Šiuo metu tai pats naujausias duomenynas apie žinomu rūšių raidą ir mutacijas. Pravers ir trumpas alchemijos kursas bei Senosios Kalbos, hen llinge, žodynėlis.

Neabejoju, kad šis veikalas taip pat padės išsklaidyti mūsų profesiją gaubiančius mitus. Kai kuriuos išminčius šios eilutės – jei bus perrašomos ir platinamos – paskatins nebepaisyti neapykantos kalbų, kurių nūnai taip gausu. Galbūt, mano žodžiu pastūmėti, vėliau jie nuplės išankstinių nuostatų, melo ir manipuliacijos šydą. Kitiems ši knyga gali pasirodyti nereikšminga. Beje, dėl šito mane pernai išpėjo Sorelis, vienas seniausių mano bendražygių. Dar kiti, labiau mokyti už mane, prikišinės, kad nesu studijavęs jokioje akademijoje, vertoje akademijos vardo. Visa tai man nerūpi. Raganių žinios daugeliu klausimų yra

pažangiausios ir pranoksta nuvalkiotas akademikų tiesas, nes buvo patikrintos patirtimi bei krauju. O jei vieną dieną mus ištiktų kokia nelemtis, galbūt šis tekstas išliks kaip dalelė mūsų atminties. Yra ir dar viena, proziškesnė bei savanaudiškesnė, priežastis. Matote, visi raganiai turi svajonių. Pirmoji jų – ir anaip tol ne pati mažiausia – nemirti pernelyg siaubingose kančiose. Kiekvienas svajoja ir dar apie ką nors, bet apie tai niekada neprasitaria. Aš pats troškau būti bardas arba rašytojas, o gal net ir vienas, ir kitas, – jei nebūčiau tapęs raganiumi. Užuož žvanginės kalavijų, brąžginciau stygas ir skrebinčiau plunksna. Tad, suprantate, rašydamas šią knygą, metu iššūki savo likimui.

Nugarą iki pat sprando pervėrė spazmas – vos neapverčiau rašalinės ir nesugadinau visko, ką parašęs. Metas padaryti pertrauką. Bus proga susidėlioti galvoje mintis ir nuspręsti, ką ir kaip dėstyti toliau.

Tu, jaunas raganiau, kuris skaitai šias eilutes, niekadęs nepamiršk – gyvybę tau išsaugos ne kalavijas, o žinios, nes būtent jos pakuždės, kur tą kalaviją smeigti.

O kiti stenkitės būti pakantūs, mat, jei ne raganiai, iki šiol sutemus slėptumėtės už tvirtovių sienų, drebdami dėl savo gyvybės.

I

ŽEMYNAS

Kaip ir daugumai brolių, ištvėrusių Išmėginimą Žolėmis, švais-tytis kalaviju man rūpėjo labiau, nei studijuoti nepabaigiamus traktatus. Mažai kas kelia tokį nuobodulį kaip pamokos apie kraštus, kuriuos tegalite išvaizduoti, ir apie jų gyventojus, kuriuos sutiksate dar labai negreitai. Bet kai kam, priešingai, tos porin-gės nuosirdžiai patiko – pavyzdžiui, Soreliui, kuris iš pradžių ilgėjosi gimtosios Rivijos. Tokiems pamokos teikė galimybę mintimis pabėgti iš slėnio, persikelti anapus Baltųjų akmenų upės, kitapus Mėlynųjų kalnų ir pamiršti mėlynės, kraują bei šaltį.

Tik vėliau, po kai kurių sėkmingai arba nesėkmingai pasibai-gusių susidūrimų, visi supratome, kodėl mokytojai taip atkakliai reikalavo visa tai studijuoti. Kas galbūt atrodė nereikalinga, iš tikrųjų suteikė galios išvengti pasaulyje tykančių pavojų. Ne-mokša visuomet išsiskiria kvailumu ir daromomis klaidomis. Jis dažnai apsirinka, ižeidžia kitus arba pasiduoda manipuliacijoms. Tai sakau iš patirties. Leptelėkite elfui, kad kai kuriuos miestus, pavyzdžiui, Cintrą, ikūrė žmonės, ir tikrai užsitrauksite jo ne-malone. Tuomet jau nesitikėkite iš jo svetingumo – teks miegoti po atviru dangumi.

*Sidabro gyslos vingiavo kalno šerdyje dar gerokai prieš
lietų bei griaustinį – vingiuos ir po jų.*

Mahakamo patarlė

ŽEMYNO IŠTAKOS

Pažinti pasaulį, pagrindinius istorijos įvykius, jo geografiją ir gyventojus – esminė raganiaus studijų dalis. Tai vienas iš dalykų, kurių jis imamas mokytis nuo pat pradžių – tuo pat metu, kaip ir skaityti bei rašyti. Šios žinios padeda suvokti, koks milžiniškas, sudėtingas ir įvairialypis yra Žemynas. Atėjus metui palikti namus, raganius leidžiasi į kelionę apdairiai, kaip pridera daug išmanančiam klajūnui. Keliai, kuriais jis žengia, ir būtybės, kurias sutinka, papildo jo teorines žinias.

Kiekvienas jaunas raganius, kuriam tenka nuo teorijos pereiti prie praktikos, įgydamas patirties plečia savo supratimą apie pasaulį. Tai neišvengiama. Tik taip jis gali aštrinti išvalgumą ir aiškiau suvokti savo vaidmenį bei vietą šiame pasaulyje.

Kas pirmieji įkėlė koją į šiuos kraštus? Šis klausimas Oksenfurto akademijoje iki šiol kelia daug diskusijų. Tvirtai atsakyti į jį sunku, nes žinomos tautos pasaulio istorijos požiūriu iš tikrųjų atsirado ne taip ir seniai. Šios žemės, kurias karaliai ir valdovai laiko savo nuosavybe, susiformavo per tūkstančius, gal net milijonus, metų. Antraip argi apžiūrinėtume jūros padarų fosilijas, įkalintas uolose, kurios dunkso Kaer Morhene, raganių buveinėje – beje, jos vardas Senąja Kalba *Caer a'Muireben* reiškia „Senosios Jūros tvirtovė“. Čia gyvenančios būtybės – tik mirksnis šių kraštų istorijoje, paženklintoje sunkiai įsivaizduojamų pokyčių. Ir, kaip skelbia kai kurios pranašystės, permainų laukia dar daugiau.

Kadangi rimtų ir išsamių tyrimų šiuo klausimu nėra atlikta, telieka tenkintis nesenų laikų chronologija, kuri jau ir taip diskutuotina. Atsekti svarbiausius Žemyno ir įvairių jo tautų istorijos įvykius – nelengva užduotis. Patikimų šaltinių nedaug, o ir tie patys dažnai vienas kitam prieštarauja. Esama kelių vertingų darbų, kurių autoriai stengėsi būti nešališki ir patyrinti ne vien su jų pačių rasės istorija susijusius šaltinius. Vieni geriausiai vertinamų – Roderiko de Novembrės darbai. Juose skiriamos „senosios tautos“, gyvavusios

keletą tūkstantmečių, ir tos, kurios pakrantėse išsilaipino vėliau, iki Sferų Susiliejoimo arba per jį.

Daugelio nuomone, pirmieji į Žemyną koją įkėlė gnomai. Sunku pasakyti, ar dar anksčiau čia negyveno vranai arba bobolakai. Galima daryti prielaidą, kad gnomų būta visur, o ne vien kalnuose, kurie dabar – pagrindinė jų buveinė. Po gnomų atsirado nykštukai ir žemuliai. Kaip teigia patys šių tautų atstovai, jų sambūvio netemdė joks aštrus konfliktas, netgi priešingai. Galbūt kaip tik dėl to nykštukams bei gnomams taip lengva gyventi kartu ir sudaryti sąjungas.

Tuometinis pasaulis buvo visiškai kitoks nei dabar. Kraštovaizdžiai bei ekosistemos dar nebuvo patyrę tokių didelių permainų, kokias sukūrė besiplečiantys žmonių miestai, žemės ūkis ir auganti urbanizacija. Gyventojų toli gražu nebuvo tiek daug kaip šiandien, ir didelės įtakos aplinkai jie neturėjo. Gyventojai kūrėsi saugioje aplinkoje, kurioje pavojų būta gana nedaug, palyginti su padėtimi, susiklosčiusia po Sferų Susiliejoimo. Pirmąkart girios driekėsi, kiek tik akys užmato, – nepalietos ir laukinės, neužvaldytos. Kiekviena kelionė prilygo naujai ekspedicijai: po jos būdavo galima nubraižyti tikslesnę neištyrinėtų teritorijų žemėlapi.

Paskui perlamutro laivais atplaukė elfai. Niekas nežinojo – ir iki šiol nežino, – iš kur jie atklydo. Pasak kai kurių išsimokslinusių žmonių ir pačių elfų išminčių, jie įstengę palikti senąjį pasaulį ir pasiekti Žemyną naudodamiesi Chaosu. Keliauti galėję, nes mokėję valdyti procesą, kuris vėliau taps Susiliejoimo pagrindu. Dėl neišaiškios priežasties tas žinias *Aen Seidhe* elfai ir jų palikuonys ilgainiui prarado.

Esama teorijų, kad elfai nesutarė su pirmųjų rasių atstovais, ypač su nykštukais. Tai tik prielaidos, kurių nepatvirtino nė vienas rimtas pasakojimas. Priešiškumo būta, bet neišsižiebė joks didesnis konfliktas. Užtat nėra jokių abejonių, kad jie nesimaišė. Kadangi jų rasė buvo neįtikėtina ilgaamžė, elfai klestėjo ir išplito po visą Žemyną. Bėgant amžiams, jie pastatė daug didingų miestų – šie buvo įsikūrę nuo Didžiosios jūros pakrančių iki Žemyno gilumoje, Mėlynųjų kalnų papėdėje, besidriekiančių žemių.

SFERŲ SUSILIEJIMAS

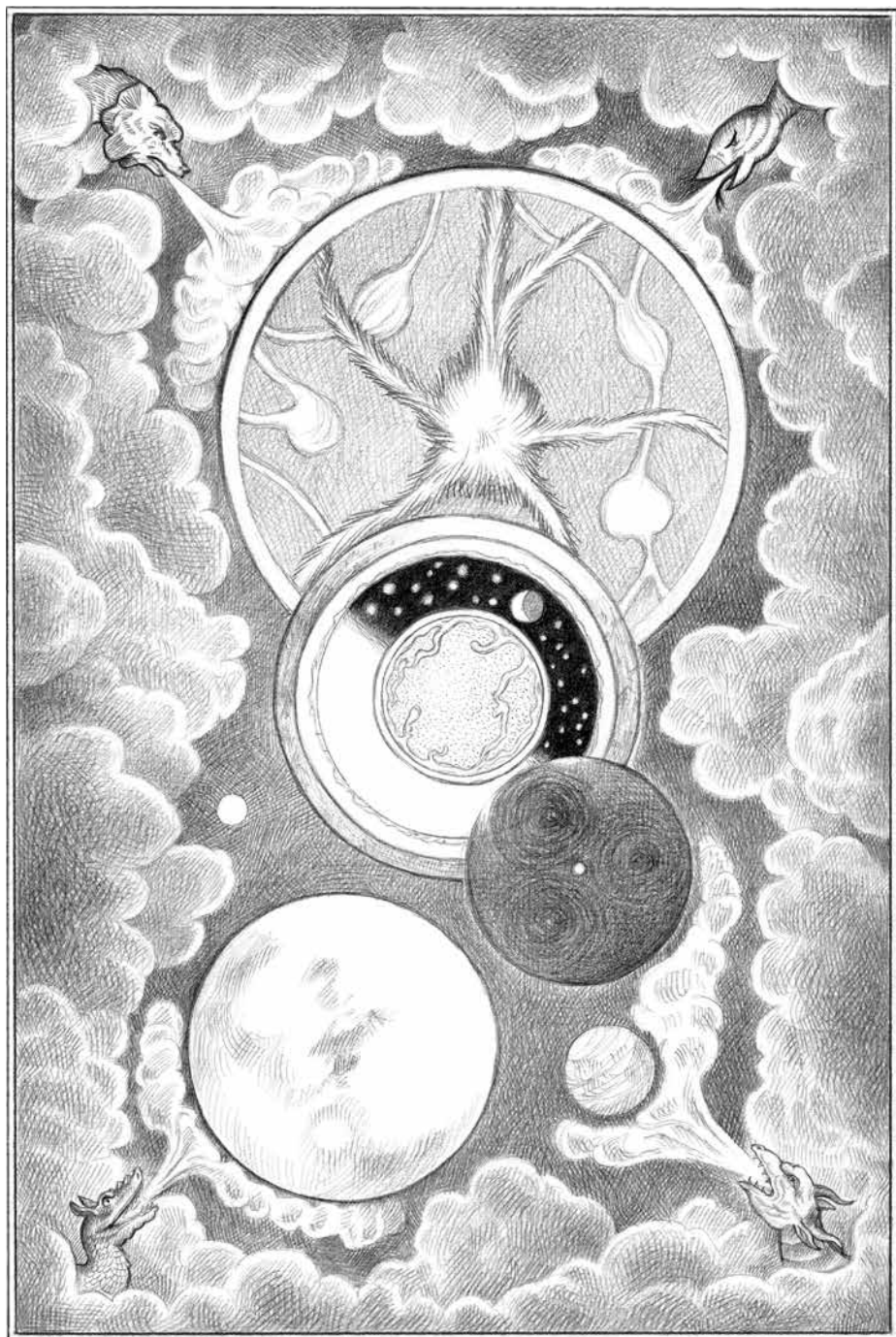
Šis maždaug prieš tūkstantį penkis šimtus metų nutikęs įvykis beveik niekur nėra išsamiai paaiškintas. Tuo metu gyventojai turėjo svarbesnių reikalų nei užrašinėti, kas vyksta. Jie kovojo, stengdamiesi išlikti. Sferų Susilieėjimas – pats didžiausias kataklizmas, kokį tik mena gnomai, nykštukai, elfai ar bet kuri kita rasė. Jis paveikė visą Žemyną ir visam laikui iš esmės pakeitė jo pusiausvyrą.

Sferų Susilieėjimas sukėlė Chaoso bangą, kuri atvėrė tai, ką elfai vadina *Ard Gaeth* – Didžiuosius Vartus. Tai nematomų jungčių tinklas, besidriekiantis tarp nesuskaitomų pasaulių. Į Žemyną iš kitų realybių plūstelėjo visokio plauko grėslios pabaisos. Jos nesunkiai prisitaikė prie naujos aplinkos ir bematant sutrikdė buvusių ekologinių nišų pusiausvyrą. Ėmė plisti pats Chaosas, ir tapo įmanoma iki tol šiuose kraštuose neegzistavusi magija.

Būtent per šią katastrofą žmonės sėdo į keturis laivus – į Tremtinių laivus – ir paliko savo suniokotą pasaulį. Jie išsilaipino į krantą Jarugos žiotyse ir Pontaro deltoje. Vedami legendinių karalių Dezmodo, Sambuko ir jo įpėdinio Radovido I, vadinamo Didžiuoju, taip pat Senojo Ažuolo Abrado, įkūrė tris karalystes, kuriose suklestėjo žmonių rasė. Ankstyvasis jų istorijos laikotarpis buvo paženklintas negebėjimo pasiekti vienybės. Trokšdami valdžios, žmonės be paliovos vieni su kitais kovojo. Netrukus į konfliktus jie įtraukė visą Žemyną ir kitas rases.

PIRMYKŠČIAI LAIKAI IR PIRMIEJI SAMBŪVIAI

Skatinami užkariavimo dvasios, žmonės ne tik kovojo vieni su kitais, bet ir skverbėsi į Žemyno gilumą. Būdami akivaizdžiai karingos prigimties, išstumdavo tautas, kurios nepasitikdavo jų išskėstomis rankomis arba su kuriomis patys nenorėjo drauge gyventi.

Dažniausiai ir įnirtingiausiai žmonės kovėsi su vranais ir bobolais – šie buvo priversti pasitraukti toliau į Amelo kalnus, į Mahakamo gilumą arba į Pelėsakalių kalnų grandinę. Tuo bent iš dalies galima paaiškinti, kodėl šiandien taip retai tesutiksi šių rūšių atstovų.

Aukštupyje išvydome jų miestus, tokius trapius, tarytum būtų nuausti iš tos pačios ryto rūkanos, iš kurios ir išniro. Atrodė, kad jie tuojau ištirps, kad išdraikys juos vėjas, šiaušiantis vandens paviršių. Buvo ten nedidukų rūmų, baltų it lūgnės žiedas. Buvo bokštelių, sakytum, nupintų iš gebenių, buvo tiltų, liaunų lyg gluosniai svyrnuokliai.

Henas Gedimdeitas, „Elfai ir žmonės“

O elfai kiek įmanydami stengėsi išvengti konfliktų. Ši išdidi ir su kitomis rasėmis maišytis nelinkusi tauta apleido savo nuostabius miestus ir patraukė į laukinius Rytus. Jie buvo įsitikinę, kad užkariavimų amžius tėra vienas žmonių civilizacijos vystymosi etapas ir netrukus praeis. Nežinojo, kaip stipriai žmonės trokšta viešpatuoti. Daugelis didžiausių ir žinomiausių žmonių miestų iš tikrųjų buvo pastatyti ant apleistų elfų gyvenviečių. Oksenfurtas, Cintra, Tretogoras, Mariboras, Vizimas, Aedd Gynaelis – visi jie liudija apie žmonių įsiveržimą į elfų žemes. Būta susidūrimų, bet nė vienas iš jų neturėjo tokio atgarsio kaip antpuolis Loc Muinėje ir Est Haemlete.

Prieš pradedant kalbėti apie šią tragediją, verta papasakoti apie legendinį Džefrį Monką, vieną garsiausių žmonijos burtininkų. Jis buvo vienas Talentų ir menų kapitulos įkūrėjų ir garsiosios Naujamiesčio Unijos sudarytojų; ta sutartimi magija buvo atskirta nuo valstybės, ir į miestą vėl grįžo ramybė. Siekdamas ugdyti savo tautos atstovų talentą magijai, Monkas pas Loc Muinės elfus nugabeno būrelį vaikų, vadinamų Versmėmis, pasiryžęs įkalbėti elfus juos

apmokyti. Elfai pasirodė sukalbami ir sutiko. Kaip pasakoja mitas, jaunuosius žmones jie patikėjo vienam *Aen Saevherne* – Išminčiui.

Nors elfai pasielgė kilniai, po kelerių metų maršalas Milanas Raupenekas, kurio mėgstamiausias posakis buvo „Geras elfas – negyvas elfas“, pasitelkęs kariuomenę, mieste įvykdė neapsakomą nusikaltimą. Iki tos dienos nei žmonių, nei elfų istorija dar nebuvo regėjusi tokio žvėriško ir žiauraus išpuolio. Visi elfai – ir moterys, ir vaikai – buvo išžudyti; Loc Muinė ir Est Haemletas virto kraupiomis masinėmis kapavietėmis.

Ši išdavystė paliko gilų pėdsaką elfų širdyse: jie galų gale – pernelyg vėlai – suprato klydę dėl žmonių. Pastarieji jau buvo tiek gausiai ir plačiai paplitę, kad griebtis ginklų būtų buvę tolygu žengti mirčiai į nasrus. Žmonių buvo kur kas daugiau nei elfų. *Aen Elle* vadovavę vyresnieji pasirinko ne ginkluotą atkirtį, o išdegintos žemės taktiką. Jie ir toliau bėgo, už savęs palikdami senųjų miestų griuvėsius.

Tokiam požiūriui nepritarė Aelirena, kurią nykštukai ir žmonės vadina Elirena. Ši jauna elfė norėjo kautis, o ne griauti šlovingus savo tautos statinius. Ji sugebėjo sukurstyti elfų jaunimą priešintis žmonėms ir vadovavo įnirtingai kovai, kuri, deja, buvo pasmerkta nesėkmei. Paskutinis mūšis įvyko Shaeravede – ten Elirena žuvo drauge su visais, kurie sekė paskui ją. Dėl šio poelgio ji tapo simboliu – dabar ji vadinama Baltąja Shaeravedo Rože, ir šis vardas dar ir šiandien skamba elfų lūpose kaip laisvės viltis.

Vėliau didžiuma elfų galutinai pasitraukė į laukinius kalnus. Nuo to laiko tarp žmonių ir kitų Žemyno rasių įsivyravo trapi pusiausvyra. Šie įvykiai nutiko prie maždaug šimtą penkiasdešimt metų. Dabar žmonių miestuose pasitaiko sutikti elfų, nykštukų, gnomų ir žemulių, o vranų ir bobolakų – kur kas rečiau. Paplito rasių maišymasis, ypač su elfais. Vis dėlto žmonės ir toliau primygtinai siekia viešpatauti – apie tai byloja reguliariai miestuose vykdomi pogromai.